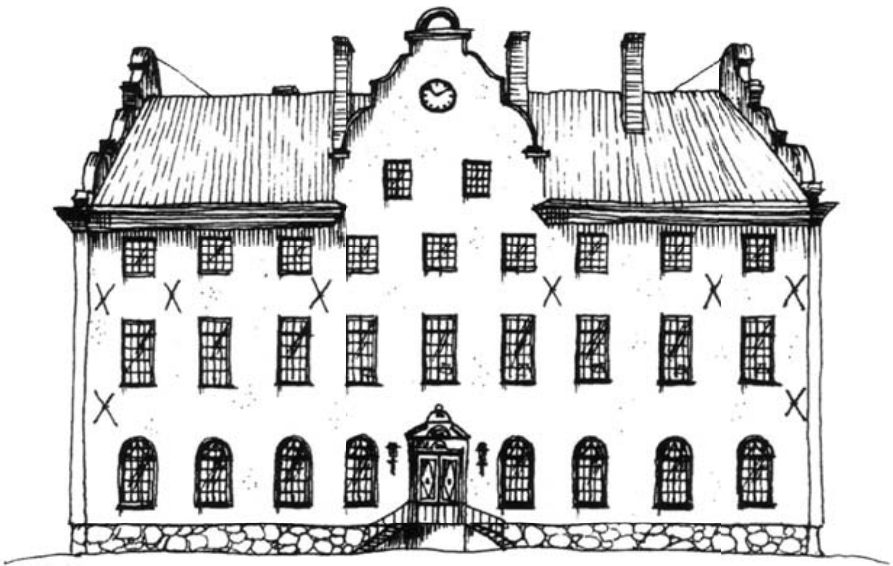


# Gamla Djursholmare



Meddelande från  
Föreningen Gamla Djursholmare  
Våren 2025

# Dags att anmäla sig!

Tiden går fort! Nu blir det jubileum igen. I år blir det **lördagen den 10 maj**. Femårsjubilarer är alla som tog studenten ett år som slutar på noll eller fem, men alla gamla sammiselever är hjärtligt välkomna både till årsmötet i aulan och till middagen. Årsskriften och inbjudan skickas till jubilarer, ständiga medlemmar och lärare.

Kvällen börjar med möjlighet att mingla i baren som öppnar kl. 17.00.

18.30 i Aulan: **Årsmöte** i Föreningen Gamla Djursholmare direkt följt av **Kåseri** av femtiårsjubilerande **Anders Carlson**, Student i N3a 1975.

Därefter serveras middag. Kvällen fortsätter med mingel, barhäng och dans.

**Sista anmälningsdag är 13 april. All information finns i bifogade inbjudan.**

## I årets skrift bland annat:

Lott Bergstrands uppskattade kåseri från förra året kan du läsa på sidan 3.

Loa Falkman hade mycket blandade minnen från sin tid i Sammis. Hur det yttrade sig kan du läsa om i intervjun med honom på sid 11.

Slutligen, kan du få reda på mer om Sten Insulander på sidan 15. Han var inte bara stads- och skolläkare under många år utan hade många fler strängar på sin lyra!

*Susanne Kindwall, redaktör och student 1962*

## Föreningen Gamla Djursholmare, styrelse och funktionärer 2024

Styrelse	e-post	examen
Carl Erik Eriksson, ordf.	carlerik.eriksson@gamladjursholmare.se	1965
Lott Bergstrand	lott.bergstrand@gamladjursholmare.se	1974
Stéphane Chavanne	stephane.chavanne@gamladjursholmare.se	1970
Susanne Hamilton	susanne.hamilton@gamladjursholmare.se	1981
Lotta Håkansson	lotta.hakansson@gamladjursholmare.se	1982
Susanne Kindwall	susanne.kindwall@gamladjursholmare.se	1962
Odd Romell	odd.romell@gamladjursholmare.se	1976
Lars Olof Malmström	lo.malmstrom@gamladjursholmare.se	1967
Björn Wehlen	bjorn.wehlen@gamladjursholmare.se	1970
<b>Hedersledamot</b>		
Gunilla Sandgren	gunilla.sandgren@gamladjursholmare.se	1950
<b>Revisorsgruppen</b>		
John Tandberg	john.tandberg@gamladjursholmare.se	1981
Ingela Bäckström	ingela.backstrom@gamladjursholmare.se	1981
Margareta Waldenström	margareta.waldenstrom@gamladjursholmare.se	1980
Marika Von Heijne	marika.vonheijne@gamladjursholmare.se	1981

## Hemsida

Vet du om att Gamla Djursholmare har en hemsida? Den hittar du på [www.gamladjursholmare.se](http://www.gamladjursholmare.se)

## Din e-postadress

Vi vill gärna ha din e-postadress alternativt att du hör av dig och uppdaterar om du bytt.

Skicka uppgiften till [medlemsregistret@gamladjursholmare.se](mailto:medlemsregistret@gamladjursholmare.se)

# Hej alla gamla klasskamrater och skolkamrater!

## Kåseri av Lott Bergstrand

Sååå kul att se alla er här! Somliga har jag inte träffat sen vi gick i skolan, andra ingår i mitt nära umgänge. Några har jag återknutit bekantskap med på äldre dar. Jag känner inte igen alla men många är sig precis lika.

Här har jag stått och pratat för många av er för över 50 år sedan. Som elevrådsordförande eller som ordförande i gymnasieklubben. Jag känner mig riktigt hemma här i aulan. Alla har vi suttit i bänkarna (bänkarna var betydligt mer obekväma på den tiden) och vändats över något nationellt prov i svenska eller matte.

Jag har fått det ärofyllda och lite ångestfyllda uppdraget att prata om min tid i Samskolan. Då vill jag att ni ska ha i minnet att detta är vad jag plockar upp ur minnet, lite hjälp har jag fått av gamla skolkamrater. Men ni kan ha ett annat minne av samma sak. Jag kan inte vara säker på att jag kommer ihåg helt rätt efter över 50 år.

Till att börja med: jag har nästan bara glada och positiva minnen från skoltiden här. Jag vet att alla inte känner så. Att jag är så positiv kan bero på att jag har förträngt en del tråkiga saker. Det är klart att det inte var kul när jag blev skälld på av en lärare för dålig läxläsning eller när jag hade alla dom där obesvarade förälskelserna eller när jag inte var bjuden på festen jag trodde ALLA andra var bjudna på. Det satte sig i ett tonårshjärta. Men det mesta var så kul, så hoppfullt, så fyllt av livsglädje.

Men om jag börjar med lite bakgrund. Skolan byggdes 1910 som just en samskola, både flickor och pojkar, i den växande villastaden som initierats av främst Henrik Palme som varit i Amerika och studerat Garden-City-områden.



(Trädgårdsstad) Skolan fick snabbt gott rykte och drog till sig välutbildade lärare som flera hade doktorerat och några var docenter. Staden erbjöd lärarna att köpa tomter från stans mark att bygga egna hus på och det byggdes attraktiva lärarbostäder. De allra flesta lärare bodde ju faktiskt i Djursholm på vår tid.

### Samtidens händelser

Vad pågick i världen när vi gick i skolan? Jag var lite för ung för att dras in i 68-rörelsen men nog läste vi om det och såg på TV vänstervågen som drog över västvärlden, kärhusockupationen, Daviscupmatchen mot Rhodesia som flyttades från Båstad. Pragvågen. Det påverkade oss kanske inte så mycket i Samskolan, men visst pratades det om det. 1973 Militärkuppen i Chile, Gustav VI Adolf avlider och Carl XVI Gustav blir kung, Gisslandramat på Norrmalmstorg som vi följde live på TV. 1974 året då jag tog studenten började med energikris och bensinransonering och slutade med att alla gick och nynnade på Waterloo.

Min tre år äldre bror Sverker började gymnasiet samma år som jag började sjuan. Det var en klar fördel att ha ett äldre syskon i skolan. Ingen vågade kasta snöboll på mig om Sverker eller någon av hans kompisar syntes på skolgården. När jag gick i nian var det en klar statushöjare att känna många i 3:e ring. Särskilt killar.

### **Många favoritlärare**

Med en äldre bror som var duktig i skolan kunde jag känna en liten fördel hos de lärare som haft honom. Jag hade något år Gert Ekström som klassföreståndare, det hade min bror också haft. Ekström var en av mina många favoritlärare, engelska och svenska var dock inte mina favoritämnen. Han skulle ha oss att läsa *The Hobbit* ur Sagan om ringen på engelska i andra ring. Jag som verkligen inte gillar Fantasy gillade inte tanken. Dessutom hade jag varit fyra veckor på sommarlov i England fick tenta av engelska för Ekström. Och jag har fortfarande inte läst eller sett Sagan om ringen.

Oscar von Malmberg hade jag under ett år i historia, han var en fin man med stort intresse för sina elever, vilket kanske inte alla förstod då. Han bodde nära oss i Ekeby. Efter att jag fick körkort i andra ring brukade han komma ut på gatan just när jag satt mig i bilen för att köra till skolan. Det kunde ibland kännas pinsamt att dag efter dag komma körande till skolan med von Malmberg i passagerarsätet. Men jag fick 5:a i historia.

Många lärare fick förtur när stan sålde tomt. Flera byggde bredvid Tingmans blommar. Många hamnade i Ekeby. Von Malmberg köpte tomt i Ekeby men fick inte låna pengar på banken på grund av att han haft polio. Då gick dåvarande stadskamreren in med personlig borgen för hans lån. Och Oskar von Malmberg blev kvar i Samskolan till pension.

### **Andrén, krävande men uppskattad**

Sen fick jag PG Andrén i historia. Det var anorlunda. Denna länge man, rak i ryggen kom gående med långa steg, blicken riktad framåt, portföljen i handen, över skolgården från

bstaden på Ynglingavägen. Respekt! Första historieprovet (minns inte ämnet) stod det när jag fick tillbaka det: Nordgrens kunskaper = 0. Glömmer aldrig skammen. Men sen gick det bättre och sista året i gymnasiet var han vår klassföreståndare och jag kom att uppskatta honom allt mer. Jag tror han blev lite mildare på ålderns höst. Året innan hade en 3:e ringklass till och med varit hos Andréns och lusat. Sannolikt var ingen i klassen särskilt nykter efter en lång lucianatt men PG och hans hustru Lilly tog vänligt emot, upplådda i kostym respektive klänning, och bjöd på kaffe. Har berättats mig att det var ett ganska stelt kaffekalas. I tredje ring (eller var det andra?) minns jag att vi läste om franska revolutionen för Andrén. Som alltid vid hans läxförhör var det lite nervös stämning. Han bad oss redogöra för hur den franska revolutionen mottogs av folket. Ingen räckte upp handen. Andrén blev mer och mer irriterad och röd i ansiktet och gav oss tillslut samma läxa till nästa lektion. Klassen samlades på skolgården, tog fram historieboken och läste. Vi fastnade för en mening som jag aldrig glömmer. Vi tränade in den tillsammans och på nästa lektion när han frågade samma fråga ställde sig hela klassen och sa i kör: Franska revolutionen väckte jubel i vida kretsar. Då drog t.o.m. Andrén på smilbanden. Han slutade som lärare när vi tog studenten och sällan har applåderna ekat så ljudligt i aulan som när han avtackades.

### **Många skickliga pedagoger**

Ragnar Furuskog hade jag i engelska ett år. Han var nog en riktigt bra lärare för många, med stark personlighet, ständig klädd i fluga. Men han och jag bondade aldrig riktigt. Han var känd för att ringa till sin fru från lärarrummet innan han satte sig i sin Merca för att åka hem till Falkvägen i Näsby Park, och bara säga SPP (sätt på potatisen).

Kusken, ingen som haft honom glömmer honom. Tord Karlsson. Fantastisk lärare på många sätt, men han var inte nådig mot de som inte var så duktiga. Båda mina föräldrar hade haft honom i skolan och vad jag förstår så blev också

han lite mildare med åren. Även han avtackades under min skoltid med enormt jubel i Aulan. Vi hade honom dubbellektion sista två timmarna på lördagarna i sjuan. Ja, vi gick i skolan på lördagarna i sjuan (och kanske åttan) utom i maj, juni, augusti och september om jag minns rätt. Vilken lättnad att komma ut på skolgården för att diskutera helgens aktiviteter med kompisarna efter två lektioner med kusken!

Dihlström och Hammarberg i matte i grundskolan. Dom lärde mig älska matte. Båda duktiga pedagoger. Tydliga och korrekta. Men Lizzie Hammarberg var nog lite för snabb med att döma elever. Hon kunde säga något i stil med: ”Du kan tänka bort högre utbildning, möjligen blir det en studentexamen” till elever som idag är professor på Stockholms universitet, respektive överläkare. Jag tror hennes ord kan ha bidragit till att dom la i en extra jädra-anamma-växel. Revansch!

Grundström i fysik var också gamla sortens lärare. Iklädd brun kostym labbadde vi fysik högst upp i östra flygeln, precis som mina båda föräldrar gjort före mig. Också mycket respekt. Men oj vad jag lärde mig.

Palle byxa, eller Palle bralla var kul lärare, tillhörde inte dom mest välklädda i kollegiet men en personlighet. Kunde få riktiga utbrott och stå och dra i sin byxlinning och skälla. Men han fick mig att gilla fysik.

Nils Sahlgren, var en av de doktorerade lärarna. Han och hans fru Britta som också var lärare i skolan bodde mitt emot oss i Ekeby. Jag hade honom både i samhällskunskap och socialkunskap. När jag många år senare disputerade i Uppsala kom Nisse dit och satt med i publiken, jag blev så glad. Vi utbytte avhandlingar, han förstod nog lika lite av min som jag av hans.

### **Utelektioner och äggtoddy**

Edward von Krusenstierna hade jag i biologi i 9:an. Vi hade då en afroamerikansk utbytesstudent i klassen som inte hade närvarat vid så många lektioner. När vi hade vår sista lektion

för våren och satt ute i grässlätten ner mot Norrängsgården så sa von Krusenstierna att hon inte kunde få betyg i biologi om hon inte gjorde något extraarbete. Då resten hon sig från gräset och sjöng, fullständigt klockrent: I can tell you about the birds and the bees. Jag tänker fortfarande på den lektionen varje gång jag hör den låten. Hon fick godkänt betyg. Jag minns också att vi hade en laboration där vi använde äggvita, jag vet inte vad vi gjorde men det blev en hel del äggulor över så Krusenstierna tog fram socker och vi vispade oss var sin äggtoddy. Krusenstierna förklarade att han alltid hällde konjak i sin äggtoddy men hade ingen sån i skolan. Däremot hade han 96%ig sprit så vi fick alla några droppar sprit i toddyn! Det var andra tider!

### **Kreativt sockerkaksbak**

Ingrid Lundberg hade vi i hemkunskap. Hon var lite barsk men det var nog nödvändigt när man hade en klass som irrande runt i skolköken och inte satt i bänkar. Vi lärde oss städa toaletter. Jag var stolt när jag städade bort sand hon lagt under toalettringen för att se om vi lyfte på den. Särskilt killarna i klassen missade den sanden. Vi lagade sjömansbiff och tog hem och bjöd familjen på den. Vem lagar sjömansbiff idag? Inte jag i alla fall. Vi bakade sockerkaka och en klasskamrat i gruppen bredvid mig glömde ägget i smeten men han kom på det och tog ut formen ur ugnen och knäckte ett ägg ovanpå innan han körde in formen i ugnen igen. Snyggt med ett stekt ägg på sockerkaka!

### **Gympa favoritämnet**

Varje höst var det spännande att få veta vilken Persson man skulle ha i gympa. Ann-Margret eller Elsa. Båda lika bra, men lite olika. Gympa var ett av mina favoritämnen. Roligast var när man fick leka skeppsbrott. Jag minns väl när man i gymnastikkläder rusade ner för backen mot Norrängsgården för att ta sig till idrottsplatsen på våren. Och alla timmar jag ägnat åt basketträning i både gympasalen och i Norrängsgården.

Wellsten och Almenberg försökte lära mig franska, Wellsten med en tydlig skånsk accent

och Almenberg alltid oerhört korrekt och välklädd. Dom hade en hopplös uppgift med mig, jag var och är i det närmaste obildbar i språk. Samma svåra uppgift hade Eva Geber som försökte lära mig ryska, men hon var en jättebra lärare som jag valde för att slippa en elak tyskalärare.

Rektor Mao Mattsson har jag bara bra minnen av. Sommaren efter studenten åkte jag som många andra Ålands båt fram och tillbaka till Mariehamn för att skaffa Interrailkort (köpte man i Finland fick man åka i Sverige också, på den tiden.) På båten mötte jag Mattsson och vi dansade till ett svensktoppsband och tog ett glas vin tillsammans. Trevligt sista minne.

### **Elevrådet tog tid**

I andra ring valdes jag vid omröstning i aulan till elevrådsordförande, men här sviker mig minnet. Jag kan för mitt liv inte komma ihåg vad det innebar för extra jobb, men jag vet att jag gick upp till rektor Mattsson och sa att jag ville ha möjlighet att gå om andra ring om jag skulle ta på mig jobbet. Det gjorde jag också, även om Tor Svanfeldt då hunnit bli rektor och fick därmed hela sju år i samskolan och tog studenten ett år efter mina tidigare kamrater. Det var något jag inte var ensam om. Många av mina vänner gick om ett år eller var borta ett år som utbytesstudenter. Att gå om gjorde att jag de två sista åren fick en massa nya fantastiska vänner som jag har glada minnen av. Många är här idag. Jättekul att träffas igen.

### **Aktiv gymnasieklubb**

Gymnasieklubben var olika aktiv olika år och hade sitt tillhåll i östra tornrummet. Där kunde de som var med i styrelsen hänga och dricka te och spela kort på de raster det regnade. Kom man försent till en lektion var man ursäktad om man var ordförande i någon av alla föreningar. Men det gick till överdrift när en tredje person kom in på lektionen och sa att han var ordförande i gymnasieklubben och Jöran Bergholm fick förklara för att det var en mycket jämställd gymnasieklubb där alla var ordförande.

Gymnasieklubben anordnade den årliga Luciafesten där det var folkdansuppvisning efter många timmar träning under Ann-Margret Perssons ledning och efterföljande middag med utdelning av väl genomtänkta och skämtsamma presenter till lärarna som deltog. Även jag fick julkapp det året jag var elevrådsordförande. Jag fick en blyhammare på vilken det stod: Endast en valkyria kan svinga Tors hammare.

Jag tror det var gymnasieklubben som ordnade danser och rockgalor i Norrängsgården. Ibland var det skolband som spelade, vi hade många duktiga musiker i Sammis. Andra gånger kunde det vara Lill Lindfors vi dansade till, eller Anders Linder, eller den fantastiska Jerry Williams som fick fart på dansgolvet. Jag minns den gång Björn Borg kom tillsammans med Ted Gärdestad till Norrängsgården en sådan danskväll. Dom släpptes inte in av vakten! Kommer inte ihåg varför men det kan ha varit så att de här festerna var för oss i Sammis.

### **Vokalisttävlingen en höjdpunkt**

Idrottsföreningen ordnade den årliga vokalisttävlingen. 500 åtråvärda biljetter såldes snabbt slut. Det är jag var ordförande i idrottsföreningen hyrde vi in det då ganska heta bandet Stockholmarna att ackompanjera de som inte hade egen musik. Wow vilken stämning. Vi hade några riktigt duktiga sångare som alltid ställde upp, bröderna Wehlén och systrarna Meyerson drog alltid ner dånande applåder. Göran Glimstedt rockade loss flera år i rad, liksom Johan Breitholtz och Sven Gelin. Andra stod på scen för att testa sin förmåga och att roa, alla var välkomna. Ingen buade. Jag tävlade första gången i vokalisttävlingen när jag gick i sexan. Jag sjöng ”Puppet on a string” tillsammans med Ulf Petré iförd kort klänning och riktigt upptuperat hår som Ulfs syster Eva hjälpt mig att fixa.

### **Skolresor till fjällen**

Lärare som offrade sina sportlov för att resa med elever till fjällen. Många har varit med på Olle Perssons resor till Fjällnäs. Härliga äventyr och minnen för livet. Ett år skulle Gartell,

slöjdläraren med men han var inte så van på skidor så han skulle träna slalom i backen ner till Norrängsgården. Tyvärr gick det inte så bra utan han föll och bröt benet. Så han fick avvakta ett år men följde senare med till Fjällnäs. Både Gartell och Olle Persson var lärare som kunde stötta och lyfta elever på ett enastående sätt och få skoltrötta pojkar att verkligen börja tro på sig själva. Olle Persson ordnade basketträning i skolan två kvällar i veckan på sin fritid. Gartell hade slöjdiskvällar i Norrängsgården, också helt utanför arbetstid. Respekt!

Jag undrar om det inte var svett-Rune som ordnade skidresan till Geilo i början på 70-talet där jag var med. Också ett fantastiskt minne att ha varit med om. Jag tyckte det var extra spännande att det var så många med på resan som var lite äldre än vad jag var.

### Mycket te blev det

Fredag eftermiddag samlades man på skolgården efter lektionerna för att göra upp om helgen. När man väl lämnat skolgården var det inte säkert att man kunde nå varandra. Man kunde ju inte sitta under kvällen och vänta på samtal i den fasta hemmatelefonen. Man gjorde upp om att träffas hos någon som hade föräldrafritt, eller hos någon med extra sjysta föräldrar som lät oss husera fritt i någon källare. Andra gånger gjorde man upp om att träffas med chokladtermosar (kanske spetsad) i Eddavägs eller Svalnäsbacken på kvällen för skidåkning. I Svalnäs gick man upp för backen och i Eddavägsbacken fick man gå till familjen Meiton och låna nyckeln till liften. Var det ingen fest på gång cyklade man runt och lyssnade efter om det var något stort kalas i kvarteren eller så träffades vi hemma hos varandra och åt middagar eller bara drack tea. Jag drack otroligt mycket te under min skoltid, både på vardagar och helger även om det på helgerna också dracks en hel del vin och sprit.

### Före ”MeToo”

En dag stod jag och tittade ut på skolgården från västra flygeln, med händerna på fönsterbrädet, när en lärare ställer sig tätt bakom mig

och lägger händerna på mina och säger ”vilka vackra händer”. Jag skakade lite på mig och log mot läraren innan jag gick därifrån. Jag har hört några andra liknande historier. Men vi gjorde inget av det vad jag vet. Jag berättade kanske för en bästa kompis men inte mer.

Gartell talade om former i slöjden och pekar ut en av flickorna i klassen och sa att här ser ni den perfekta formen, ingen reagerade, det fick bara passera.

Det hände en del sådana saker men det var inte nån stor grej. Jag tror och hoppas att eleverna idag slipper detta.

### Djursholm och Sammis – en förmån

Jag känner att tiden i Sammis var fantastisk rolig, sorgfri, och spännande. Jag hade så mycket vänner, gillade skolan om man bortser från språklektionerna kanske. Vi var privilegierade som fick bo här ute på den tiden och gå i en skola med otroligt välutbildade och kunniga lärare. En trygg miljö där man kände varandra och brydde sig om varandra. Man lärde känna kompisars föräldrar och syskon. Vi bodde i en miljö där man höll igång och rörde på sig. Det åktes skidor på golfbanan, skridskor på Värtan eller i Stockan. Det spelades curling, många seglade, spelade basket och åkte slalom. Golfklubben och tennisklubben hade massor av duktiga lokala förmågor.

Jag är så tacksam att jag fick denna start i livet. Att jag fick ett enormt kontaktnät. Många av mina närmaste vänner än idag är gamla skolkamrater.





## Upprop och mingel







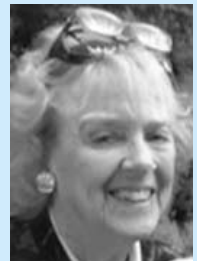
Många samlades i baren innan det var dags för "upprop" i aulan. Efter avslutat årsmöte och kåseri sjöngs "Det åldriga slottet" förstås. Thomas von Heijne ackompanjerade. Efteråt samlades 160 hungriga jubilerande klasskamrater i matsalen till middag. Stämningen var på topp, ljudnivån likaså.



## Eivor Rabe 1933-2024

Sammis rektor Eivor von Koch Rabe har avlidit under 2024. Hon hade en stor familj med fem barn. När yngsta barnet var fem år började hon studera engelska och franska, kom in på lärarhögskolan där hon utbildade sig till språklärare. Att vara mamma och att ha fostrat fem barn var mycket en betydelsefull erfarenhet i kontakten med elever, föräldrar och kollegor. Efter att ha undervisat på medborgarskolan började

hon som ämneslärare på Sammis 1977. Så småningom blev hon rektor där. Jag mötte Eivor i Oscars kyrkokör där hon sjöng andra sopran. Hon var en rak och orädd person som sa som det var och hon var en mycket uppskattad ordförande i kören under flera år.  
*Susanne Kindwall*



# Trägen vinner i alla lägen.

Så kom mötet för att prata med Loa om hans erfarenheter från Sammis äntligen till stånd. Loa och hans hustru Rosy hade just kommit hem från tre månader i Bryssel där Loa hade sjungit i Fanny och Alexander, en nyskriven opera med musik av Mikael Karlsson. Det blev tio utsålda föreställningar, succé med andra ord (finns på Youtube). En bedårande kolsvart jaktcocker hälsade välkommen redan i loftgången. ”Håll ögonen på kakfatet, hon är blixtn snabb” varnar Rosy innan vi slår oss ner för att börja samtalet.

## *Din barndom och musik, hur började det?*

Jag valde rätt föräldrar och farföräldrar. Mina farföräldrar tillhörde ”kulturmaffian” här i kappellet med Natanael Beskow och andra kulturradikaler. Min farfar var arkitekt men också operasångare. Det sjöngs mycket i mitt hem. Pappa var en skicklig amatörpianist, en konstnärssjäl, så jag blev ”förgiftad” ganska tidigt. Men jag var aldrig någon liten välkammad gossopran. När jag började ta sånglektioner var det aldrig tal om att mina föräldrar ville att jag skulle sjunga när vi hade gäster. Det var jag mycket tacksam för.

## **Sång och skådespeleri var min framtid**

Insikten att jag skulle ägna mig åt sång och skådespeleri kom redan omkring 10-årsåldern. Det började med att jag imiterade både skådespelare och sångare så det fanns ett embryo till skådespeleri redan tidigt. Så småningom tröttnade min fem år äldre bror Per på mina sångförsök, tog mig i hampan och sammanförde mig med en operasångare som hette Ove Meyer-Legaard\* som även var verksam i kommunala musikskolan i Stocksund och sa ”Lär den här killen att sjunga för nu orkar jag inte med det här ylande!” Jag hade just passerat målbrottet. Han blev en mycket betydelsefull person för mig, nu började min sångarutbildning.

## **Musiken en livboj**

Det blev fel redan när jag började i första klass. Jag hade en opedagogisk lärarinna som luggade mig när jag inte var tyst eller satt still. Samtidigt var jag påfrestande. Bokstavskombinationer som ADHD och dysleksi var ju inte uppfunna utan spring i bena samt koncentrationssvårigheter var ”diagnosen” och sånt skulle stävjas. Det



*Skolans skräck eller tvärtom...*

var ju bara att skärpa sig! Musiken blev därför en livboj under skoltiden.

När jag kom till 6:an var det krisigt. Det var dags att fortsätta till realskolan i Sammis men jag kom inte in. Det innebar att jag skulle sluta skolan efter 7:an, ett obehagligt framtidsscenario. Mina duktiga syskon hade båda tagit studenten. På sommaren pluggade jag för att till hösten pröva in till samskolan men kom fortfarande inte in. Det var så otroligt tungt, en verklig mardröm. Men då ringde Bosse Vessla en kväll och berättade att jag kommit in på en reservplats. Vilken lättnad! Jag gick om i 3.5 vill jag minnas. Knagglig skolgång minst sagt innan jag lyckades ta realen.

## ***Hur trivdes du med lärarna?***

Vi hade några riktigt otrevliga lärare men också några underbara, till exempel Hedfors i tyska. Språk var jag bra på liksom musik. Det tyckte jag var kul men matematik, fysik och kemi var helt ointressant.

Många lärare kunde vara riktiga pennalister. Kusken till exempel, som stod och väntade med handen på dörrhandtaget och på sekunden när lektionen började smällde igen dörren. Han verkade ta personligen illa vid sig om man svarade fel för han hade ju skrivit böcker om både engelsk och tysk grammatik.

En som var riktigt otäck var matteläraren Ramström. Ett exempel på detta var när en av de blygaste flickorna i klassen skulle beskriva en geometrisk figur men inte använde helt rätt terminologi. Då slängde han en krita som går förbi hennes öra och pulvriseras när den träffar väggen bakom henne. Det gjorde mig upprörd och jag sa att hon hade visst beskrivit det på ett begripligt sätt. Ramström fick ett vredesutbrott, tog pekpinnen i den smala änden och slog tjocka delen på min mattebok så att boken föll i bitar. Ett konstigt sätt att banka in kunskaper på... Sedan stod han bara och väntade på en ursäkt som jag inte kunde ge. Därefter lutade han sig på pekpinnen som går av, han faller och hela klassen asflabbar. En mycket obehaglig händelse.

Ottosson i kemi var också knepig. I klassen fanns en jätteduktig kille som skrev stort A på allting. Att de som fått underkänt på en skrivning behövde skriva om var ju helt OK men till och med han, klassens duktigaste, fick skriva om för att säkerställa att han inte hade fuskat! Var fanns tilliten?

Jag gick upp som privatist för att ta realexamen och skulle bland annat tenta av kemin hemma hos Ottosson. Det var studenttider och fester. Jag hade ont om tid men då kom jag på en praktisk lösning. Jag tar på mig smokingen och går till festen direkt efter jag hade varit hos henne. Den klädseln uppskattades inte!

Men det fanns glädjeämnen. Wenström i musik gav mig litet a. Lärarna i språk, till exempel Gert Ekström och Hedfors, var mycket bra. De visade respekt för oss elever. Bengt Jansson var lite egen men historia var ett ämne jag gillade. Jag hade också kul i skolan, hade fått många nya kompisar som jag fortfarande träffar men det var tufft. Mitt självförtroende fick sig en ordentlig knäck. Och det kan spöka än i dag men jag har lärt mig att hantera det.

## ***Hur "överlevde" du skolgången? Vad var det som gjorde att du gick till plugget varje dag trots allt?***

Jag hade fantastiska föräldrar, mycket stöd hemifrån! Pappa höjde aldrig rösten. Sånglektionerna en gång i veckan betydde mycket. Jag cyklade hem till Stocksund på lunchen varje dag och kunde lyssna på opera medan jag åt. Motion och musik, en härlig kombination.

### **Dumhet i kvadrat**

En incident blev dock för mycket. Jag blev tyvärr invald i elevrådet och gjorde kort därefter en riktig dumhet. Jag behövde låna lite pengar och gick in på kompisens Pajsarens lektion, så att jag kom från lärarhögskolan och skulle aukultera. Läraren som var en vikarie blev nervös. När jag fått pengarna av Pajsaren gick jag däriifrån. Klassen tyckte det var kul grej inte vikarien. Sedan bröt helsiket löst. Vem var det som hade gjort detta flagranti pojkestreck?

Genomgång av klassfoton gav inget resultat eftersom jag hade glasögon och underbett på alla foton. Men en dag när jag kom cyklande i "Ångestbacken", det vill säga Sveavägsbacken, till skolan mötte jag Pajsaren. Det visade sig att man hade portat honom från skolan när han vägrade avslöja mig. Då insåg jag att nu hade det gått för långt. Jag gick upp till Bosse Vessla, han var snäll, sa bara "Men Loa, vi har ju pratat om sånt här". Jag fick en rektorsvarning. Det var allvarligt. Efter tre blir man relegerad. Nu återstod att sälja in den här historien hos mina föräldrar. Började med mamma som efter min livliga beskrivning skrattade. Fint tänkte jag

gör på samma sätt med pappa. Inledningsvis gick det OK men så sa han ”vad säger du!”, tittade allvarligt på mig och sa ”Elevrådet Falkman! Du förvänar mig”. Sedan gick han. Då insåg jag att jag hade passerat en gräns som inte var tillåten. Det var jobbigt att ta in.

Trots ”ordblindheten” gick språklektionerna bra, skärpte till mig antar jag, var motiverad. Samtidigt hade jag bondtur en gång när det var en viktig skrivning. Tittade igenom en bok med gamla stilar (skrivningar), valde ut en och läste på. Till min stora glädje fick jag just den skrivningen dagen därpå! Då fick jag fejka en del. Man kan ju inte gå från noll till hundra på en gång.

Vad som upprörde mig redan i skolan var framförallt om omgivningen inte visade respekt, oavsett ålder, barn, tonåring eller vuxen, det spelade ingen roll. Då kunde jag inte hålla tyst. År 1965 tog jag realexamen, 18 år gammal, var antligen fri. Enligt kompisar hade jag gått ut på trappen vid entrén till Sammis, tänt en Marlboro och sagt ”Nu skiter jag i det här!” Jag hade inte tid att gå i skolan. Jag skulle ju bli operasångare

### ***Så här med facit i hand vad var det som gjorde att du hamnade i svårigheter eller retade omgivningen?***

Stack ut redan lekskolan. Var ett livligt barn från födseln. ”Det var alltid något med Loa” sa man men jag vet fortfarande inte riktig vad det stod för. Spring i benen och koncentrations-svårigheter bidrog förstås. Måste erkänna att ibland var jag nog helt hopplös.

Jag kommer väl ihåg en situation i skolan. Vi skulle få en vikarie under en termin. Då tänkte jag här har jag min chans. Jag är ett skrivet blad för den nya läraren. Nu ska jag skärpa mig. Så kom hon in, tog tag i klassliggaren och sa: ”Carl Johan Falkman, var sitter du? Mina ambitioner sjönk som en sten. Jag fick ju aldrig en chans. I kollegierummet förmedlades allt till den nya vikarien.

### **Sinne för komik**

Jag kunde tidigt uppfatta komiska situationer lite starkare än andra personer, var slagfärdig och hade timing vilket oftast var uppskattat av kamraterna men, minst sagt, var inte diplomatisk i alla lägen. Spontaniteten och förmågan att improvisera har jag nytta av nu i mitt yrke men inte då. Det har funnits en berättartradition i släkten och den förmågan har jag fått vilket också varit värdefullt i mitt yrke men inte heller den var en tillgång i skolan.

### **Känslig för stämningar**

Som yngsta barn var jag bortskämd. Mina äldre syskon Malin och Per, 7 respektive 5 år äldre, tyckte inledningsvis att jag var ett onödigt tillskott till familjen. Men så småningom kunde de ha nytta av mig, skicka mig på enklare ärenden som att be mamma och pappa om godis med mera. Nu har vi fin kontakt, har stort förtroende för dem för de ger mig äkta kritik liksom Rosy.

Jag blev lite av en seismograf i familjen efter att pappa hade haft två hjärtinfarkter. Han fick absolut inte bli upprörd. Jag kände av spänningen som låg i luften och kunde säga något förlösande.

### ***Skolan raserade ditt självförtroende men någonstans verkar du ha haft en stor självkänsla eller?***

Ja någonstans kände jag att jag hade mycket att ge. När jag använde min spontanitet, kreativitet, komik och slagfärdighet blev det uppskattat. Det gav mig en trygghet.

### ***Hur klarade du av instudering av roller? Musiken är ju en sak men alla texter?***

Det kan tyckas lite märkligt men att lära sig texter i kombination med musik underlättar mycket. Efter skolan gick jag med i ett amatörsällskap som heter ”Mosebacke Kammaropera”. Vi hade alla väldigt olika bakgrunder men en sak hade vi gemensamt nämligen vi älskade opera. Jag platsade där för en gångs skull, med råge. Jag fick göra Figaro i Figaros bröllop, en

omfattande roll att lära sig. Fanns ett ordentligt intresse så gick det! Jag är väl som humlan. Jag kan inte flyga men måste jag det så kan jag.

***Din karriär är omfattande, vilken är din mest spännande roll?***

Peter Brook skulle sätta upp en experimentföreställning av Carmen i Paris. Rollen som Escamilio var min dröm. Jag kunde ha mördat för att få arbeta med Peter Brook! Dags för audition – en vidrig situation. Går vanligtvis till på följande sätt: På scenen stirrar man ut mot ett svart hål för salongen är nerkläckt, ”varsågod att börja”, 3 minuter sång, ”tack nästa”.

Jag sjöng upp torreadorarian. Peter bad mig att göra en kärleksscen med min långa skäggiga agent, absurt men det var bara att gilla läget. Så kände jag att koncentrationen höll på att svikta. Skärpning! Tittade lite försiktigt på klockan. Då hade vi hållit på i 1,5 timme! Han ville se hur jag jobbade inte hur jag lät. Jag fick rollen, hade ett kontrakt på åtta veckor som blev tre år med utsålda föreställningar i Paris och slutade på Broadway i New York. En otrolig upplevelse!



*En tom spelplats med Peter Brook. Théâtre des Bouffes du Nord, 1981.*

## Stipendieutdelning 2024



*Från vänster: Oliver Åhman, Olivia Bergh, Inga Nordesjö och Ebba Forste.*

# Sten Insulander - en mångsidig person

**Sten Insulander (1902-1998) var stadsläkare, skolläkare, läkare för cykeltruppen i de olympiska spelen 1948. Dessutom var han ordförande i många föreningar, en sång och dansman samt kuplettörfattare i många kabaréer. Kort sagt, en välkänd Djursholmsprofil med många strängar på sin lyra.**

När familjen Insulander flyttade till Djursholm valde Sten att fortsätta skolgången inne i stan, ville inte gå i en skola med flickor. Efter studenten följde medicinstudier på KI. Några år efter fullbordad läkarutbildning sökte han 1937 stadsläkartjänsten i Djursholm.

Arbetsuppgifterna passade Sten som hand i handske. Djursholm var ”hemma”. Han trivdes med direkt patientkontakt, lärde känna de flesta i staden antingen som läkare eller via de många uppdrag han hade under sin livstid. Till exempel var han ledamot av hälsovårdsnämnden, barnavårdsnämnden och inte minst skolläkare. Vi är nog många som kommer ihåg när vi ställde upp oss på rad utanför skolsköterskans rum för att bli vägda och mätta samt följa doktors uppmaning ”böj på ryggen” och sedan gå ett varv.

De första 11 åren var tuffa berättade Sten i en intervju 1971. ”Man förväntades vara tillgänglig dygnet runt alla veckans dagar. De nattliga samtalen kunde tidvis bli många. Det fanns provinsialläkare i Stocksund och Danderyd men var och en skötte sitt. Så småningom fick jag lite avlastning genom dr Hultman”. Sten gick i pension 1964 men fortsatte med en privatpraktik tills han var 70 år.

Birgitta Insulander, dotter till Sten berättar: ”Pappa jobbade jämt antingen på praktiken eller var ute på något uppdrag. Men söndagar klocka 17 åt vi middag gemensamt, dock under tystnad för radion var på med sportnyheterna. Mitt sportintresse var väl så där. Han försökte få mig att börja simma men det gick inget vidare. Däremot var min bror Björn mer mottaglig. Pappa övertalade honom att börja med modern femkamp och där blev Björn framgångsrik.



Pappa hade fribiljetter till Stadion. Det bästa jag visste var att få följa med honom dit och titta på olika tävlingar. Han kunde allt om friidrott!

Både mamma och pappa var mycket sociala. Umgänget var stort och huset på Sveavägen (som också inrymde praktiken) var som gjort för fest. Under kriget bodde många krigsbarn från Finland hos oss. Mormor kom från Finland. Farmor var jag rädd för. Jag brukade gömma mig under flygeln. Där låg en stor duk som dolde mig. När vi var där fick Björn och jag äta ute i köket. Vi fick inte dua våra föräldrar, så var det på den tiden.

## **Många idrottsliga uppdrag**

Sten älskade motion och friidrott. Intresset väcktes tidigt. Redan som nioåring fick han följa med sin pappa på en speciell visning av nybyggda

Stockholms Stadion innan den invigdes och såg den tidens stjärnor träna. Han var mycket aktiv i Djursholmskamraterna. Under många år var han ledamot av Riksidrottsstyrelsen, ordförande i Svenska Skolidrottsförbundet och i Svenska Cykelförbundet. Vid sommarolympiaden i London 1948 var han svenska cykeltruppens läkare.

År 1944 invigdes på Stockholms Stadion Riksidrottsförbundets poliklinik för hälsokontroll av idrottare. Sten var en av de tre initiativtagare till Stadionpolikliniken. 1952 bildades en idrottsmedicinsk förening med Sten som dess förste ordförande. Senare blev föreningen en sektion i Svenska läkarsällskapet.

### Djursholmsfesterna

Djursholmsfesterna var namnet på en återkommande kabaré/revyforeställning i Djursholm med lokala inslag skrivna och framförda av lokala förmågor. De pågick från 20-talet till 1970. Efter studenten bildade Jan Otto Alrutz tillsammans med några klasskamrater Djursholms Teatercirkel. Sten tog kontakt med detta gäng när han skulle ordna en fest för Idrottsföreningen. Så kom den första Djursholmsfesten till den 12 februari 1927 i Restaurangen. Samarbetet mellan Jan Otto Alrutz och Sten Insulander hade börjat. De kom att tillhöra järngänget i produktionen av kommande foreställningar under nästan 40 år! I ensemblen fanns även Lena Eriksson som senare gifte sig med Sten. Behållningen gick till Röda korsets Djursholmskrets. Sten var kretsens ordförande i 30 år.

Ett år senare, 1928, hade Gösta-Gustaf Jansson gett ut en roman om Djursholm "Rydsholm, en roman om de stängda grindarnas stad". Titeln på årets kabaré blev då "Upp med grindarna". I inledningsnumret satt Sten och Jan Otto bakom tre stängda grindar som senare öppnades för att släppa in glädjen och sammanhållningen. Djursholmståget var ett kärt tema i revyerna. Djursholms- tidningens recensent hyllade Sten Insulander "var berömvärd för sin utmärkta diktning och förmåga att få fram poänger i en kuplett".



### Sång och dansman

På femtiotalet började Sten och Jan Otto göra s.k. "komiska entréer" med en visa och en gemensam liten dans, en mycket lyckad inledning eller avslutning på kabarén. Så småningom ingick även barnen Insulander och Alrutz i ensemblen.

### Kulturpris

När Djursholm gick upp i Danderyd 1970 höll man i december en stor avskedsfest för ca 600 personer i Norrängsgårdens tennishall. En repris på ett uppskattat nummer om sammanslagningen från årets Djursholmsfest framfördes. Jan Otto var en lite gosse som hette Stocksund, Sten en liten gosse som hette Djursholm och sonen Björn en stor farbror som hette Danderyd. Efter foreställning kliver stadsfullmäktiges ordförande, drätselkammarens ordförande och stadsdirektören upp på scen och överlämnar till det skickliga radarparet var sitt Djursholms stads kulturpris.